

1 8 8 8 – de Mihai Eminescu
[25 decembrie 1888]

Acum, când anul înclină spre sfârșit, credem de cuviință, deși

evităm orice aprecieri hazardate, să dăm o scurtă dare de seamă asupra stării în care se află diferitele state ale continentului nostru.

În Franța tonul fundamental al orchestrei politice îl dă generalul Boulanger.

El pretinde a simți o iubire aprinsă pentru Republică, însă afirmă totodată că ea e siluită de Camere, de miniștrii, de preșident; deci cere revizuirea Constituției și o Constituantă. El impută Camerelor corupțiune, dar pentru agitațiunea sa proprie nu se sfiește a recurge la ajutoarele pecuniare ale inamicilor Republicei. El promite a fi Gambetta și Bonaparte într-o persoană și-n adevăr are câte ceva comun cu ei amândoi. Ca și Gambetta nu e duelist, ca și Bonaparte n-are talent oratoric, ci-și citește discursurile de pe o bucată de hârtie cu ochelarii pe nas. Deci nu se poate ști de ce e mai bun: de dueluri ori de discursuri. Dar jură că va ajunge pe Gambetta și pe Bonaparte în părțile lor bune, în arta lor politică superioară și într-o strategie care să întrecă pe a tuturor.

Rochefort, care a combătut până acum orice personalitate ce a deținut puterea, mai întâi pe napoleonizi, apoi pe Gambetta, Grevy și acum pe Sadi Carnot, e azi conducătorul boulangismului. Dacă-i faci imputări, declară că el l-a inventat pe generalul și că tot astfel îl poate răsturna când va voi.

Republica pare a exista mai mult prin adversarii ei, care unul față cu altul sunt neîncredători. Imperialiștii sunt împărțiți în victoriști și jeromiști; roialiștii în philipiști și albi de Spania. După acești din urmă Don Carlos ar putea fi în același timp rege al Spaniei și al Franței.

Dar răul fundamental de care suferă Republica pare a rămânea dorul de „revanche „ pe care-l are în inimă. Dorința de răzbunare a prefăcut Republica a treia într-un gigantic stat

militar, cu un buget al războiului și al marinei de aproape un miliard pe an, încât are 72 de baterii de câmp mai mult decât Germania.

Dar menirea unei republice ar fi să debordeze chiar de pace și de bun trai, să aibe escendente bugetare, să plătească datoriile statului, să scază dările, pentru a câștiga majoritatea imensă a populațiunii, pe lucrător, pe țăran, pe meseriaș?

La asemenea argumente dorul de răzbunare răspunde: Franța a creat America de Nord, Grecia, Belgia și Italia și să nu poată redobândi Alsacia – Lorena? Și iarăși se aruncă miliardele în gura militarismului, încât astfel opiniunea publică ezită a alege între dorința de pace și cea de răzbunare. Himera alianței rusești aprinde și la zelul războinic, deși această alianță șchiopătează din toate punctele de vedere. Cât despre Rusia, unele indicațiuni vor ajunge a determina starea în care se află. Din banii ei de hârtie se afirmă că a șasea parte ar fi bani falși, pentru că funcționarii emit și cheltuiesc din nou biletele confiscate. Astfel, în vârtejul luptei de control, probitatea nu poate exista. Chiar Petru cel Mare, cu energia lui extraordinară, n-a putut să-i puie capăt corupțiunii administrative, cum n-a putut cuceritorul Bizanțului. Mohamed II, când se convinse de venalitatea unui cadiu, puse să-l execute și să-i tragă pielea peste scaunul judecătoriei, pentru a-l preveni pe succesor. Totuși pașalele se grămădeau după acest post și rămăseseră, ca și mai înainte, tot venali.

Politica rusă seamănă c-o clădire care în orice parte are alt aspect. Înlăuntru patriarhală, în afară turburătoare, afirmând iubirea de pace și totuși grămădind trupe în apropierea frontierelor. În același timp simulează a fi putere asiatică și durează căi ferate spre Samarkand, cu două ramuri spre Persia și Afganistan, ca și când India i-ar fi ținta; ca și când nu s-ar ști că Bizanțul rămâne visul ei de aur și Orientul Europei ținta de acțiune.

Germania, de când e imperiu, adică de la începutul nouăi sale existențe, de optsprezece ani, a contractat datorii de 1 150 milioane. Noul împărat, ostaș din creștet până în talpă, e cu toate acestea inspirat de dorința de a menține pacea, deși amiciția de astă primăvară cu vecinul de la nord nu prea pare întemeiată. Cele trei corpuri de armată de la Vilna, Varșava și Kiev, împreună cu cele două armate de rezervă de la Petersburg și Moscova, seamănă prea mult cu o amenințare a Triplei Alianțe.

Se pare că în Anglia șeful partidului conservator, Salisbury, și-ar fi propus să rezolve în sfârșit cestiunea agrară din Irlanda avansând fermierilor prețul de cumpărătură a pământului ce-l cultivează, până la concurența de cinci mii de lire sterline. Cât despre înarmările puterilor continentale, Anglia, avându-și interesele angajate în Asia, desigur că nu se va amesteca. De când Prusia a dat exemplul înarmării generale, toate țările au imitat-o și s-au întrecut în această privință. Anglia însă nu voiește să introducă serviciul obligatoriu pentru toți și înarmarea generală, pentru a deveni prada militarismului; rămâne deci la sistemul ei vechi de angajament cu plată.

Parlamentul din Italia asemenea a votat o sumă de 126 de milioane pentru cheltuieli extraordinare de război, numai Parlamentul n-a găsit încă resursele pentru a acoperi anuitățile unei asemenea datorii. Comisiunea credea că ministrul de finanțe ar putea realiza suma anuităților necesare, șase milioane pe an, prin economii din alte paragrafe, însă acest expedient pare cu neputință.

Astfel, în toate unghiurile continentului lumea e neliniștită prin grija unui viitor încărcat de furtună și numai sollicitudinea dovedită de unii monarhi de a apăra și susține interesele păcii ne pot da încredințarea că și în cursul anului viitor ne vom putea bucura de bunurile ei.

E.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

**FORMĂ ȘI FOND – de Mihai
Eminescu [11 decembrie 1888]**

Puțini se îngrijesc de fenomenul, constatat prin date statistice, că populațiunea română scade la număr, că are în fiecare an un plus al mortalității asupra natalității și că golurile ce le lasă astfel românii sunt suplantate parte prin imigrarea de elemente străine, a căror curgere din occident e neconținută, parte prin sporirea parazitică a elementului

evreiesc.

S-a crezut acum câteva decenii că introducerea formelor exterioare de cultură apuseană va putea suplini lipsa de cultură solidă și substanțială și neajunsurile răsărite dintr-o dezvoltare neregulată a trecutului nostru istoric. Experiența însă a dovedit că introducerea de forme lipsite de cuprins sunt departe de a prezenta o compensațiune exactă a sacrificiilor pe cari le cere înființarea, că poporul sărăcește prin risipa de muncă, cu totul disproporțională cu foloasele ce le poate culege din aceste inovațiuni. A fost dar natural ca, în urma acestei extenuații de putere, multe rele endemice și altele de caracter epidemic să se ivească și să decimeze populațiunile. Astfel rasa română scade și străinii sporesc. Numărul infirmilor la recrutație a crescut din an în an, țara a fost bântuită de pelagră, de intoxicațiune palustră, de anghină, vărsat, toate astea în urma influenței pernicioase cu o exercită asupra sănătății mlaștinile, locuințele insalubre și neaerate, hrana neîndestulătoare și munca excesivă.

Ar trebui în sfârșit a se da un atac eroic cauzelor cari produc degenerescenta și diminuarea populațiunilor, ar trebui ca interesul general să nu ni se pară o utopie, o acțiune zadarnică sau o idee nerealizabilă. Nepotrivite vor fi fost pentru noi înaintatele forme a civilizațiunii pripite, introduse ca o plantă exotică pe pământul nostru, dar cu încetul și cu stăruință cultura se va aclimatiza și, din cosmopolită, va deveni națională.

Nu numai reforma legilor agrare e necesară pentru ridicarea stărei igienice și materiale a cultivatorilor, ci o serie de măsuri bine și înțelept chibzuite, care să ție seamă de toate neajunsurile populațiunii. dacă s-a făcut un început bun cu propunerea de reforme, mai trebuie să le urmeze acestora dispozițiuni cari să augure sanificarea deplină a relelor ce bântuie în mod constant satele și cari, continuând cu asprimea de acum, ar putea pune în cestiune însăși existența poporului.

M.E.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

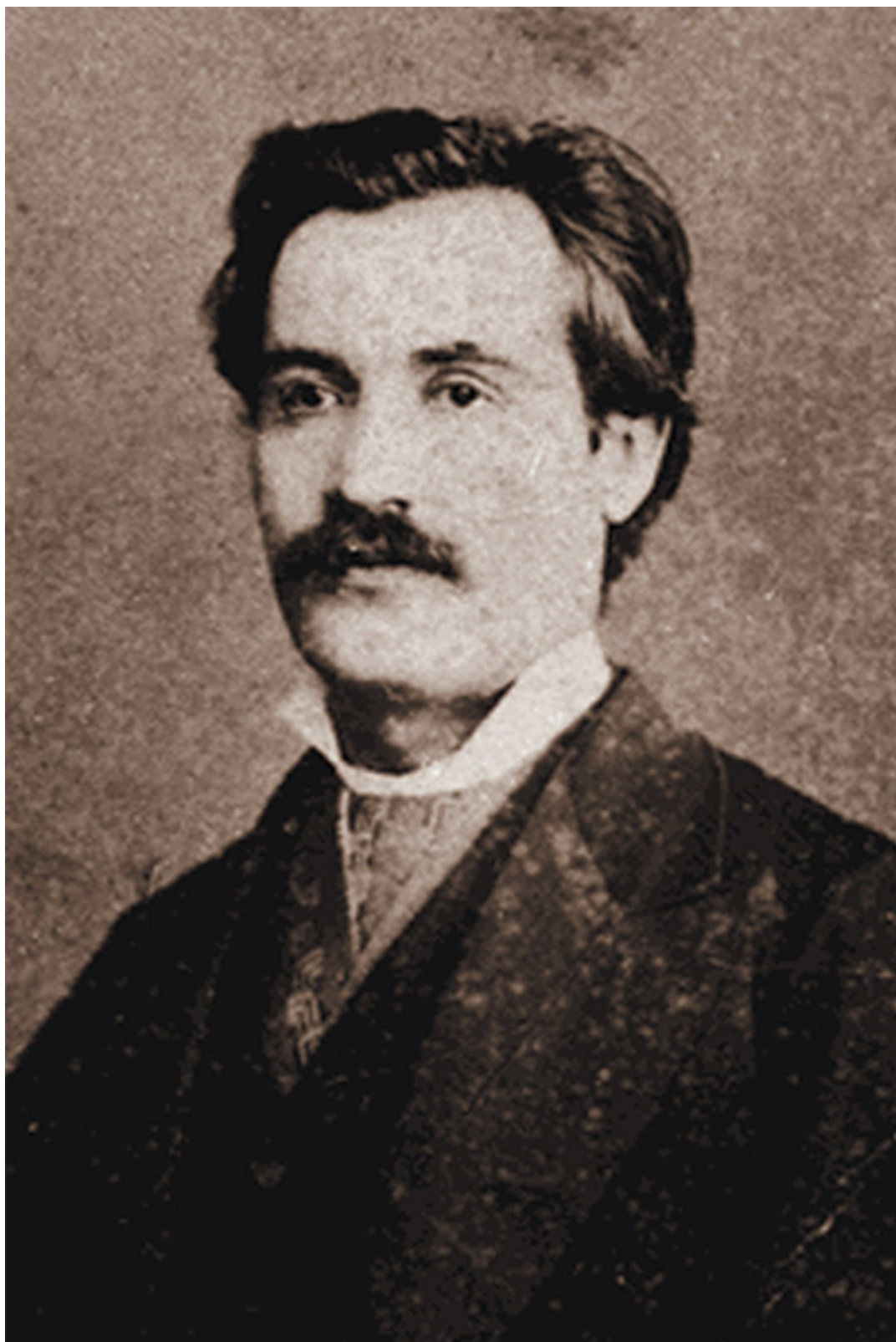
Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

**FÂNTÂNA BLANDUZIEI – de Mihai
Eminescu [4 decembrie 1888]**

În sânul națiunilor civilizate există foarte mulți cari cred că organizația socială și cea politică nu e conformă cu preceptele unei rațiuni normale, nici cu rezultatele date de științele experimentale, fizice și naturale, și că o asemenea situațiune nu poate fi continuată în mod stăruiitor și consecvent în direcțiunea apucată. Cu toate că învățătura și

civilizațiunea se răspândesc aproape în toate țările europene și transatlantice, că descoperiri nouă pe terenul industrial sporesc condițiunile bunului trai, omenirea e mai nemulțumită decât orișicând.

Dacă ne vom uita în Germania, stat de o importanță politică ridicată în linia întâia, vom observa că nici legile excepționale, nici puterea discreționară a organelor polițienești, nici chiar starea de asediu, nu pot suprima cu desăvârșire acea mișcare care roade din temelie stâlpii edificiului social. Afară de aceea un rău ascuns, care nu se poate explica cu toată lămurirea cerută, împinge mii și iar mii de indivizi să-și părăsească patria și să treacă valurile mării, un fel de hemoragie a corpului național ce se împotrivește oricărei încercări de vindecare.

În Rusia administrația a pierdut sentimentul solidarității publice, funcționarii nu gândesc nici la interesele țării, nici la ale poporului, ci numai la ale lor proprii; toate mijloacele sunt bune pentru ei: chiar venalitatea și traficul dreptății. Oamenii învățați caută o armă desperată în nihilism. Oamenii de stat recurg la leacuri stranii: unul vede binele în introducerea regimului parlamentar, altul, neavând nădejde decât în asiaticism, reclamă întărirea despotismului ereditar; un altul crede cu stăruință în eficacitatea unui tratament derivativ și propagă războiul în contra Germaniei, Austriei, Turciei, în contra tuturor dacă trebuie. Și, pe când se discută asemenea remedii, militarismul și mizeria cresc.

În Franța oratori populari cer împărțirea bunurilor. Clasa a patra se pregătește a pune mâna pe puterea statului și a alunga din funcții și sinecure burghezia, care, de la 1789, singură deține puterea. Vechile partizi vor să reziste, dar fără speranță și fără unitate, prin comploturi clericale, monarhice și militare.

În Italia mizeria agrară e mare, salahorii lanurilor de orez

din Lombardia și din singurătățile mlăștinoase ale Romagnei, decimați de friguri și de pelagră, emigrează în stoluri, iar, dacă rămân în țara lor, vând pentru cincizeci de bani pe zi munca lor.

În Anglia s-ar părea la întâia vedere că soliditatea e mai mare. Dar, privită mai de aproape, se va vedea că singuranța edificiului social e din ce în ce mai compromisă. E adevărat că biserica, aristocrația de naștere și plutocrația sunt organizate în mod puternic și au o idee exactă de interesele lor.

Burghezia se pleacă sub legile scrise și nescrise; se prefacă cu fățărnicie c-ar fi evlavioasă și se-nchină la titluri, jură că nu e convenabil decât ceea ce satisface pe cei zece mii de aristocrați și afirmă că e vulgar de a contraria privilegiile lor. Dar muncitorul și fermierul rămân în afară de această conjurație ipocrită; aceștia înființează societăți de liberi – cugetători și de republicani, arată pumnii regalității și aristocrației și, cine știe a citi în ochii proletarului englez, vede că furtuna va fi amenințătoare. Cât despre Irlanda, mișcările sângeroase întâmplare acolo sunt cunoscute.

În Austria sau Austro-Ungaria zeci de naționalități se luptă unele cu altele și caută a-și face reciproc răul cel mai mare posibil, în fiecare provincie, adesea în fiecare sat, majoritățile chiar relative caută a nimici minoritățile; acestea, neputând rezista, se prefacă a se supune, dar cu turbarea în inimă și dorind chiar destrucțiunea Imperiului ca mijloc unic pentru a ieși dintr-o situațiune nesuferită.

În sfârșit, toate țările, puternice sau slabe, au câte-o plagă nevindecată și cred a afla, dacă nu scăparea, cel puțin ușurare, sacrificând miliarde în fiecare an militarismului, cu o spaimă și-o anxietate care crește din ce în ce.

Lupta între guverne și popoare, mânia partidelor politice una în contra alteia, frământarea diferitelor clase sociale e fără

îndoială forma unei boale generale a epocii. Ea se află în toate țările, deși în fiecare are un alt nume.

Dar o formă și mai gravă a acestei boale e cea sufletească, e nemulțumirea adâncă și melancolia, independente de legături naționale sau de altele, neprivind granițele politice și situațiunea socială, și cari umplu cu toate astea sufletul oricărui om care e la nivelul civilizației contemporane. Fiecare simte un fel de iritare, pe care o atribuie la mii de cauze accidentale, mai totdeauna eronate dacă nu caută justificarea ei cu ajutorul analizei. El e împins a critica cu asprime dacă nu condamnă toate manifestațiile vieții sociale. Unii numesc acest rău nervozitate, alții pesimism, alții scepticism. Dar, oricât numirile și designațiunea ar varia, ele acopăr totuși unul și același rău.

Din nefericire neajunsurile politice și economice ale statelor europene n-au rămas fără o înrâurire determinantă asupra artelor și literaturii. Astfel, ca un fel de adăpost împotriva realității s-a născut în Germania romantismul, care descria veacul de mijloc cu colori atât de strălucite precum desigur în realitate nu le-a putut avea, și tot pentru a scăpa de un prezent insuficient, cu ideea ca orice altă stare de lucruri trebuie să fie mai bună decât cea existentă, s-a născut școala romantică în Franța, fiică a școalei romantice germane și a disprețului byronian pentru lume.

În timpul din urmă apoi francezii, în literatură și în arte, au admis un sistem, numit naturalist, care circumscrie terenul artelor în prezent și la realitate, respinge întoarcerea trecutului și orice aspirație spre viitor, spre un ideal mai bun.

Dar și naturalismul reprezintă poate tablouri de fericire și părțile frumoase ale vieții? Nu. C-un exclusivism care i se impută, el se leagă numai de părțile cele mai urâte și mai lipsite de mângâiere ale civilizației, se silește a arăta pretutindenea corupția, suferința, lipsa consistenței morale

omul murind într-o societate în agonie. Cât despre arta modernă, chiar dacă nu se poate opri de-a recunoaște frumuseța și-a o copia, caută a o mânji, amestecând ideea că forma nobilă și pură, servă pentru scopuri puțin înalte și cari o profanează. Corul e batjocurit în maiestatea frumuseței prin trăsături de senzualitate și de libertinaj, cari nu lipsesc în mai niciunul din tablourile contimporane.

Cât despre filozofie, pesimismul e la modă: Schopenhauer e Dumnezeu, Hartmann profetul său. Pozitivismul lui Auguste Comte nu face nici un progres; filozofii francezi nu mai studiază decât psihofiziologie, filozofia engleză nu mai merită numele de metafizică și se ocupă de chestii practice de ordine secundară, nu de soluțiunea unor probleme universale. Numai Germania are o metafizică vie, dar și aceea e întunecoasă și desperată.

Nu noi vom contesta meritele extraordinare ale marelui filozof german. În adevăr, el a risipit prin criticile lui energice dominațiunea aceluia filozofem compus din o goală și stearpă frazeologie pe care Hegel o introdusese și care a stăpânit spiritele în curs de un sfert de secol. Dar afară de acest merit au înlăturat prin critica lui și alte sisteme, ce exercitau o dominațiune mai restrânsă la unele universități, precum acelea ale lui Schelling, Fichte, Schleiermacher etc. Era necesar să se purifice atmosfera științifică de miasmele unei frazeologii în care cuvinte abstracte lipsite de cuprins și neînsemnând aproape nimic pretindeau a rezolva problemele universului. Însă tocmai această critică meritoasă a frazeologiei deșerte a descoperit și contradicțiunea constantă între ideile noastre și formele civilizației, ne-au descoperit necesitatea de a trăi în mijlocul unor instituțiuni ce ni se par mincinoase și ne-a făcut pesimiști. În acest conflict pierdem adeseori bucuria de a trăi și dorința de a lupta; acesta e izvorul relei dispoziții care muncește pe oamenii culți din mai toate țările.

Arta antică însă, precum și cea latină din veacul de mijloc

erau lipsite de amărăciune și de dezgust, erau un refugiu în contra grijelor și durerilor. Literatura și artele sunt chemate dar să sanifice inteligențele de această boală psihologică a scepticismului, și de aceea, în amintirea acelei arte, care putea face asemenea minuni, am pus acestei foi numele „Fântâna Blanduziei”, numele izvorului ce răsărea de sub un stejar în vecinătatea orașului Tibur, izvor care întinerea și inspira și despre care Horațiu spune (în piesa d-lui Alecsandri):

Fântâna Blanduziei! vei deveni tu încă
Celebră 'ntre izvoare când voi cânta stejarul
Ce 'nfige rădăcina-i adânc în alba stâncă,
Din care ieși vioaie și vie ca nectarul.

Dacă în autorii anticității, plini de adevăr, de eleganță, de idei nemerite și cari vor rămâne pururea tineri, găsim un remediu în contra regresului intelectual, nu vom uita că și în timpurile noastre există un asemenea izvor pururea reîntineritor, poezia populară, atât cea de la noi cât aceea a popoarelor ce ne încunjură. De aceea am dat și acestei literaturi un loc larg în coloanele noastre.

Pentru ca foaia să intereseze pe toți cititorii, i-am dat varietatea necesară și sperăm că concursul unui public binevoitor nu ne va lipsi.

E.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

**M.E.: IAR ICONARIII – de Mihai
Eminescu [20 noiembrie 1888]**

D. Alexandru Beldiman junior ne face onoarea de a reveni asupra vestitei cestiuni a iconarilor, răspunzând la articolul publicat în „România liberă”. Domnia sa ne impută că am fi schimbat și terenul și obiectul în discuțiune, că am vorbit numai de icoanele bisericesti – atinse de domnia sa numai în treacăt – pe când cestiunea ce i se pare importantă e

răspândirea portretelor cromografice ale împăratului rusesc și a membrilor familiei sale.

Permită-ni-se de a fi în privința aceasta de o opinie contrară.

Icoanele bisericesti, introduse din cauza identității confesiunii și ritului religios, sunt incomparabil mai pernicioase prin răspândirea lor, decât icoanele de caracter politic. Importul celor dentăi datează de zecimi de ani și a preparat spiritele pentru răspândirea celor din urmă, căci, pe când influențele politice sunt în genere schimbăcioase și trecătoare, influența religioasă și confesională persistă adeseori secole întregi și determină cea mai intimă și mai adâncă convingere a conștiinței unui popor.

Portretele împăratului pot fi și ele stricăcioase, dar împăratul nu e nemuritor; din momentul în care va avea soarta comună a tuturor oamenilor portretele sale nu vor mai însemna nimic, prea puțini își vor mai aduce aminte de numele lui chiar, și va fi privit de generația următoare ca o rămășiță fără de înțeles a trecutului. Din contra icoanele bisericesti persistă pe cât timp poporul ține la confesiunea religioasă moștenită și de aceea și în trecut în numele religiei s-au întreprins invaziile rusești în Principate și în Peninsula Balcanică, precum mii de alte crime și nedreptăți s-au comis în cuprinsul istoriei omenirii în numele religiei și sub pretexte religioase. Suntem siguri că dacă n-ar exista comunitatea religioasă cu rușii, nu s-ar afla nici urmă de iconărie rusească în țară la noi.

De aceea ar trebui să se creeze, nu cu mari sacrificii, o industrie similară la noi care să poată concura cu produsele rusești și să le înlocuiască.

Dar pericole în adevăr grave nu se vor produce niciodată în mod serios prin icoane. Cauzele cari ar putea slăbi siguranța statului Român sunt cu totul de altă natură: sunt economice și

sociale.

Daca vom continua ca în trecut, a nu realiza nici o reformă pentru ridicarea claselor muncitoare, dacă prin măsuri înțelepte nu vom îmbunătăți starea țaranului, ci-l vom lăsa să vegeteze în mizeria actuală, dacă nu se va introduce o echitate mai mare în relațiunile lui de muncă, se poate întâmpla ca efecte esteriore să aibă oarecare influență asupra celor nemulțumiți. Dar printr-o stare economică și de cultură mai dezvoltată și având bunul trai necesar, desigur că încercări esteriore de a-i ademeni prin icoane și portrete n-ar avea nici un succes.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

ICONARIII D-LUI BELDIMAN – de

Mihai Eminescu [13 noiembrie 1888]

0 foaie eclezastică din capitală a propus, în unul din

numerile sale, ca să se ia măsuri serioase pentru a se răspândi în țară icoane fabricate la noi, fie pe cale litografică, fie cromolitografică, pentru a înlocui în casele țăranilor mulțimea de icoane străine care se văd pe pereți. Tot obiectul acesta îl tratează și d. A. Beldiman, fost ministru plenipotențiar la Sofia, într-un articol publicat în „Voința națională” – însă d-sa, descriind acest inconvenient, îndealmintrelea cunoscut de toată lumea, [î]i atribuie totodată o importanță politică, pe care desigur în ochii unei judecăți sănătoase n-o poate avea.

E exact că țara e plină de asemenea icoane, a căror loc de fabricațiune e Rusia. Dar numai satele? În oricare monastire ar merge d. Beldiman va găsi sute de obiecte bisericesti, nu numai icoane, fabricate în Rusia, parte cumpărate, parte dăruite. Constatăm înainte de toate că chipurile de sfinți, de mânăstiri rusești etc., c-un cuvânt de zugrăvituri bisericesti, sunt fără proporție mai numeroase decât portretele împăratului și împărătesei.

Care să fie cauza acestei răspândiri a unei arte primitive în populațiunea română? Noi credem că nu o alta decât lipsa absolută a unei industrii similare în țara noastră. În Rusia, unde fabricațiunea de icoane e foarte răspândită de vreme ce, din cauza caracterului cam bigot al populațiunii, mai în fiecare stabiliment chiar în cele ale autorităților publice vezi icoane și candelă, se poate prea lesne și e chiar probabil ca să existe în unele cazuri o supraproducțiune de asemenea obiecte de valoare problematică, și fiindcă orientul nostru este ținta de export – mlaștina de scurgere – a tot ce supraproducțiunea europeană are de prisos, e aproape natural ca și rușii să caute să răspândească operele lor de artă problematica în satele noastre. Înainte icoanele religioase ce se vindeau în România erau aproape exclusiv fabricate la Gherla (Transilvania). Aceste erau în adevăr produse românești, dar să mărturisim adevărul, erau foarte primitive. Fabricate de țărani simpli și naivi, fără nici o cultură

artistică, ele erau combătute de chiar unii episcopi din Transilvania, cari se sileau a introduce chipuri ceva mai bine făcute, pentru a deprinde ochii cu forme corecte, mai cu seamă pentru că în genere se credea în ipoteza ca femeile în stare puerperală ar putea naște, uitându-se la asemenea icoane, tipuri monstruoase. Se știe că produsele grecești din Orient sunt cam tot atât de primitive ca și icoanele din Gherla, și ca și produsele rusești de prin anii 1840-50, cari erau de o slujenie fenomenală.

Se vede însă că această industrie, care înainte era exercitată și în Rusia după metoda maiorului Papazoglu, a luat în urmă oarecare dezvoltare, mai ales prin invențiunea cromolitografiei, încât se pot produce icoane – de nu artistice – cel puțin suportabile, superioare și produselor orientale și celor din Gherla. Noi credem că numai superioritatea relativă a articolului rusesc a fost cauza răspândirii, iar nicidecum tendințe politice.

Nu-i vorba, nu e absolut cu neputință ca să nu fie amestecat și gândul vreunei panslavist fanatic în istoria aceasta, dar în genere ne vine totuși a crede că supraproducțiunea și interesul negustorilor de icoane și superioritatea acestora asupra caricaturilor bizantine sunt adevărata cauză a răspândirii.

A atribui o gravitate politică serioasă acestui lucru, precum o face d. Beldiman, e o exagerație și o gogoriță din cale afară fantazistă. Desigur nu aceste sunt mijloacele pentru a cuceri un popor. Răul ce se naște din lipsa fabricațiunii acestor obiecte s-ar putea vindeca lesne, căci cromolitografii de pe tablouri clasice italiene ale figurilor sfinte precum le face un Rafael, un Correggio, un Murillo ar goni lesne și caricaturile orientale și cele moscovite. Din nenorocire însă chipurile de sfinți în biserica orientală sunt făcute după un tipar anumit, încât toți mucenicii cu chipuri uscate de pustnic au fiziognomii tradiționale. Sfântul Nicolae are aceeași barbă și aceeași chelie pe toate icoanele Orientului.

Aceste chipuri artistul nu are voie să le schimbe și pe când tablourile din Roma și Florența, chiar cele adânc religioase, sunt reproducerea omului în cele mai nobile forme ale existenței lui, icoanele orientale rămân reproducerea unor mumii și schelete, cari au mult asemănare cu chipurile țepene și convenționale din zugrăviturile străvechi ale egiptenilor. În ele nu e artă, e manieră.

D.A. Beldiman fiul e un om cu cultură modernă; d-sa e un produs al civilizației germane, al școalelor din Berlin. Ar trebui deci să constate cu spiritul critic care e caracteristic școalei germane, că nu politica rusă, despre care ne abținem a vorbi nefiind în cestiune, ci confesiunea religioasă a rușilor e singura cauză a răspândirii acelor caricaturi – căci de! pictură în puterea cuvântului n-ar putea-o numi nici d. Beldiman. Din nefericire formalismul și persistarea staționară în obiceiuri vechi și adesea netrebnice sunt cu mult mai răspândite în biserica orientală, decât în aceea a Occidentului. Acolo artele au găsit o încurajare spornică; penelul lui Rafael, arhitectura unui Michelangelo, muzica unui Palestrina au fost în serviciul bisericii; acolo arta oratorică și-a avut eroii ei și dacă vom judeca bine, vom vedea că chiar cultura universitară superioară se datorește, cel puțin în începuturile ei, bisericii. Se poate ca rolul ei să fi trecut în zilele noastre, în care nu mai avem idealuri și când arta însăși a devenit un instrument al utilitarismului. Dar dacă acel rol a trecut, el a fost realizat măcar prin epoce de glorie artistică și științifică, pe când biserica orientală a vegetat într-un formalism gol și sterp.

Acesta e răul specific și istoric oarecum care face cu puțință propagarea slujeniilor moscovite la noi, și acesta trebuie combătut. Cât despre politica rusească, credem că știe a-și alege mijloace mai inteligente pentru propagarea tendințelor ei.

E „Adevărul” de ex., care reprezintă admirabil unele tendințe

ale acelei politice, pe cari însă nu găsim nici o necesitate de a le critica, de vreme ce sentimentul de conservare al românilor ni se pare îndeștul de puternic pentru a rezista la asemenea încercări.

Dar altă enormitate la sfârșitul articolului d-lui Beldiman.

Este sau nu adevărat că înaintea alegerilor d. prim ministru s-a întâlnit la Ruginoasa cu principele Urusoff?

Ei bine, nu știm și nici nu e nevoie să știm dacă primul ministru s-a întâlnit sau nu cu prințul Urusoff. Prințul – fost ministru plenipotențiar în țară – are fără îndoială multe cunoștințe și în București și în Iași, dar ceea ce putem asigura e că scopul venirii sale în România numai scop politic n-a fost.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

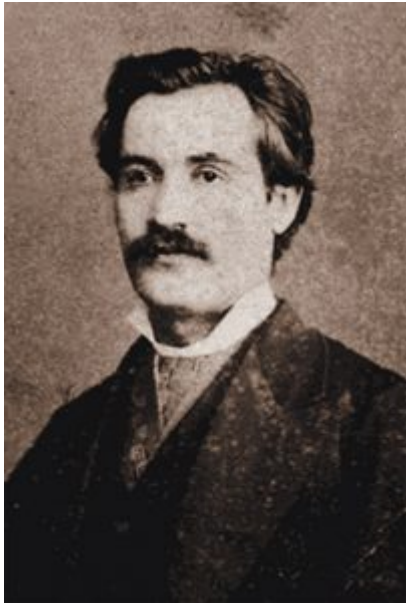
Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

AUSTRIA ȘI GUVERNUL NOSTRU – de Mihai Eminescu [26 iunie 1883]

„Neue freie Presse” de la 22 iunie vine și confirmă știrea că guvernul austro-ungar nu s-a mulțumit cu comunicatul din „Monitorul oficial” român privitor la rodontadele roșii din Iași. Numita foaie scrie, între altele:

Întâmplările de la banchetul din Iași preocupă necontenit lumea diplomatică. Cabinetul vienez a declarat oficial că nu se poate mulțumi cu comunicatul apărut în „Monitorul oficial” din București și, în sensul acesta, la 20 iunie deja, ministrul de externe a însărcinat pe ambasadorul austro-ungar, baronul Mayr, să ceară de la guvernul român declarațiuni pozitive și precise.

După cum ne încredințează foaia vieneză, mai ales cei din Pesta sunt îndârjiți, nu atât contra celor vorbite de d. Grădișteanu, ci contra discursului pronunțat la Iași de d. C. A. Rosetti, care a numit pe regele Carol „Rege al românilor”. Regele a răspuns la acest discurs, ce s-a reprodus și în „Monitorul oficial”, ca fiind unul din discursurile oficiale.

Acum mărgăritarele d-lui Grădișteanu și Rigatul d-lui Rosetti reclamă de la guvernării noștri tot atâtea genuflexiuni și umile rugăciuni de iertare !

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

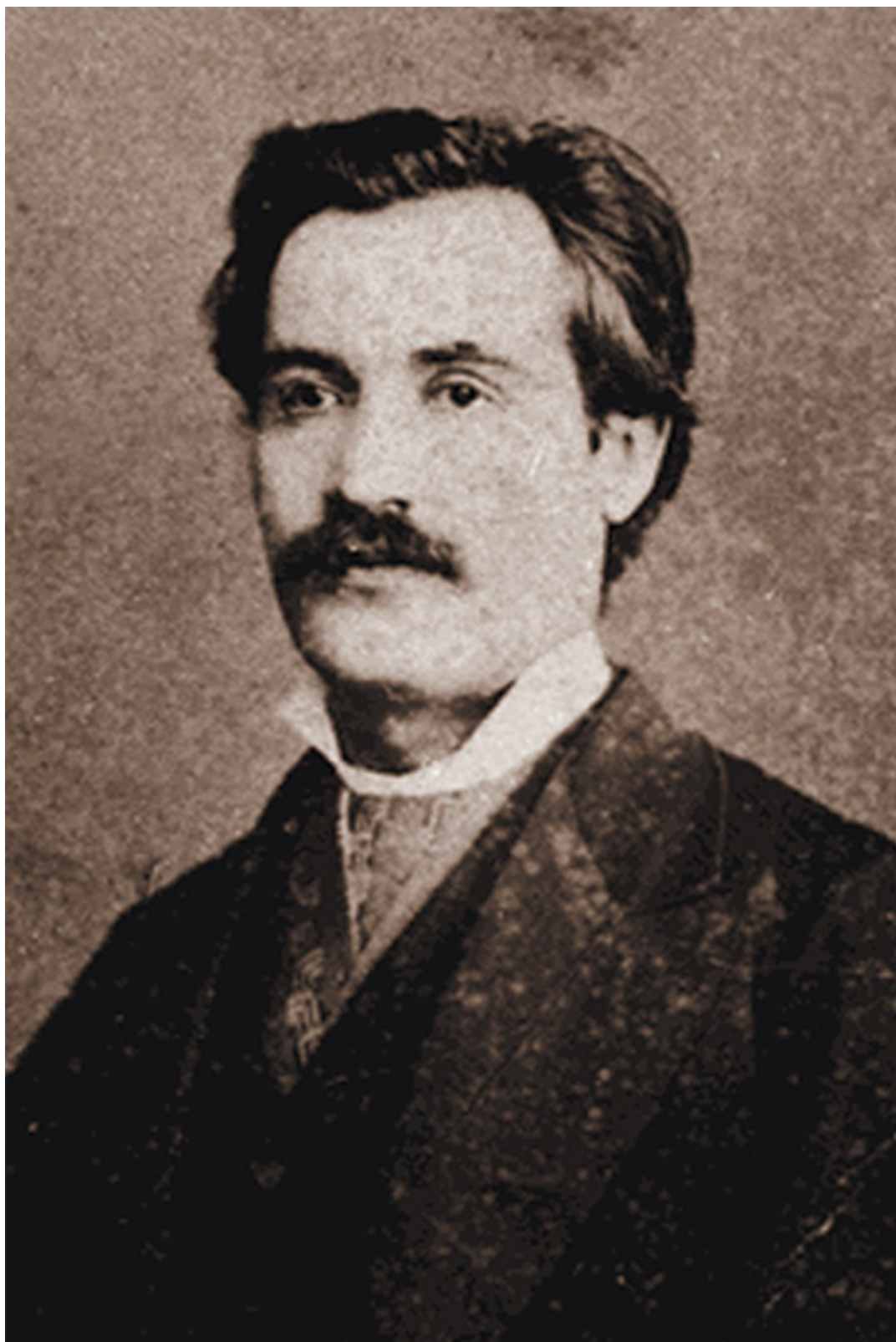
Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

**[„COMPARAT CU TONUL
LINIȘTIT...”] – de Mihai
Eminescu [24 iunie 1883]**

Comparat cu tonul liniștit și plin de demnitate pe care organe oficiale și neoficiale din Viena l-au avut față cu extravagantele din Iași ale d-lui Grădișteanu tonul articolului de mai la vale din „Pester Lloyd” este impertinent, iar ideile sunt tixite de cele mai sfruntate neadevăruri istorice și politice.

Pe acest ton sunt din nefericire ținute toate apreciațiunile câte ne vin din partea maghiarilor sau mai bine a gazetarilor pseudomaghiari de origine semitică.

Pentru a aprecia după adevărata lui valoare psihologică articolul din „Pester Lloyd” am trebui să fim semitologi. Dar valoarea lui istorică și politică ne rezervăm plăcerea de-a o discuta punct cu punct, căci, dacă nu putem descoperi originea etnopsihologică a impertinenței parveniților ovrei, cunoaștem însă bine istoria română, maghiară și polonă și ne rămășim a nimici punct cu punct toate neadevărurile politico – istorice afirmate de „Pester Lloyd”.

Deocamdată iată articolul foi oficioase din Pesta:

Toastul pe care senatorul Grădișteanu l-a ținut la banchetul festiv din Iași merită o atențiune oarecare nu numai prin cuprins, ci și prin corelațiunea împrejurărilor în cari s-a rostit, dacă nu de altceva măcar pentru a arăta printr-un exemplu eclatant și în lumina adevărului cam ce fel de relațiuni de „bună vecinătate” sunt cele dintre monarhia noastră și statul român.

Ni se zice ca o scuză în adevăr că nu prea trebuie să ținem seamă tocmai de cel din urmă dintre toastele unui banchet, de vreme ce dispozițiunea cheflie a celor de față trebuie să fi ajuns la culme.

Dar ne mai aducem aminte și de zicătoarea, asemenea adevărată, in vino veritas 1 (în vin adevărul) și observăm anume că graiul cel neîngrădit al senatorului șovinist n-a făcut alt decât a spune-n gura mare ceea ce mișca inima celor de față.

Între cei de față se afla însă și regele Carol al României. Prezența lui devine, în fața acestui toast, de-o semnificațiune caracteristică prin împrejurarea că dânsul a ciocnit grațiozamente cu oratorul, i-a strâns zâmbind mâna și abia după aceea a părăsit sala.

Discursul senatorului constituie însă o provocare directă la adresa Austro-Ungariei.

D. Grădișteanu a îndrăznit a ridica un toast.

„Pentru provinciile surori ale regatului nostru (român) și anume pentru Bucovina, Transilvania și Banat, cari, din nenorocire, lipsesc încă dintre odoarele Coroanei noastre (române), dar care nu vor lipsi poate pentru totdeauna”.

Apoi se adresează direct către Rege și zice:

„Frumoasă e Coroana Voastră, Sire, dar [î]i lipsesc încă unele mărgăritare. Fie ca într-o zi ele să mărească podoaba ei.”

După această tiradă nerușinată, Regele în adevăr s-a retras, dar se înțelege că, în împrejurările amintite mai sus. proprii a ne pune pe gânduri.

Cine crede că senatorul Grădișteanu n-a exprimat decât părerea sa individuală și se mângâie cu speranța ce-o au mai mulți oficioși din Viena că relațiunile asupra banchetului sunt inexacte sau că avem a face numai „c-o colosală lipsă de tact a oratorului”, iar nu c-o dușmănoasă demonstrațiune politică contra împărăției vecine; cine are această naivă credulitate cu acela în adevăr nu vom discuta.

„Credința omului e împărăția sa cerească”, zice proverbul german.

Noi din Ungaria însă avem motive de-a ne păzi bine.

1. „Pester Lloyd” atribuie un înțeles cu totul greșit locuțiunii in vino veritas. Ea a luat naștere în Polonia sub influența latinității medii și nu înseamnă de loc că „la vin spune omul adevărul”.

Din contra, nu există stare mai amăgitoare în privirea caracterului decât cea de beție. Cel sincer devine mincinos, cel fricos se laudă cu curajul, cel vesel devine plângător,

cel tăcut vorbește.

Deci: in vino non est veritas.

Proverbul are cu tot alt înțeles. La germani, la slavi, la români din suta a șaptesprezecea asemenea existau între amici dueluri de beție, lupte frățești de încercare în băutură din cari să se vadă care pe care-l va culca mai întâi la pământ.

Deci in vino veritas însemnează „nu-ți amăgi pe amic la băutură; pe când el bea în realitate tu nu turna vinul pe mâncă, pe gulerul cămășii sau pe după spate, pentru ca el să bea mai mult decât tine și să-l biruiești prin înșelăciune. – Adevăr la vin !” Cantemir (Descriptio Moldavie) descrie un duel de acest soi, petrecut la Focșani între un moldovean și un muntean, zice el. O probă că în asemenea ocazii omul își schimbă firea e d. Grădișteanu însuși. Senatorul acesta e același Grădișteanu care, la 1867, își bătea joc prin coloanele și caricaturile „Scrânciobului” tocmai de ideea pe care la chef a preconizat-o. (Nota red. T.)

Ridicarea monumentului pentru Ștefan Vodă cel Mare al Moldovei n-a fost nimic decât o demonstrațiune șovinistă.

Istoria e în perplexitate dacă e vorba să se dovedească în ce consistă mărimea acestui vasal al coroanei Ungariei (?!).

Infidelitate, nestatornicie, pradă, exploatare crudă a unor ocaziuni întâmplătoare sunt departe de-a da cuiva dreptul la un epitet glorificator.

Dar în această, privire cei din București și lași pot face ce poftesc.

Mai puțin cuviincios e însă când în institutele de învățământ ale României se predau neadevăruri istorice patente (?). Astfel citim în mult întrebuintatul manual al lui Treb. Laurian asupra Istoriei românilor (edițiunea a patra p. 310 et sq.) că Ștefan Vodă a nimicit oastea craiului unguresc Mateius

(Corvinus) la Baia în Moldova și l-ar fi pus pe fugă pe rege (25 noiembrie 1467), deși tocmai contrariul e adevărat (?) și, deși Ștefan Vodă a fost acela care a cerut printr-o solie iertare regelui și a jurat credință suveranității coroanei Ungariei (?), regele Matei a mântuit nestrămătată această suveranitate, asemenea predecesorilor săi, și e caracteristic pentru istoriografia șovinistă și tendențioasă din România că acest raport juridic de vasalitate a amândoror Principatelor dunărene către Coroana Ungariei se reface cu bună știință (?!).

În lumina unei asemenea desfigurante istoriografii Ștefan Vodă din Moldova și Mihai Viteazul din Țara Românească au fost ridicați prin panglicării la rolul de reprezentanți ai unei politici independente și naționale române și politica aceasta se pune înaintea tinerimei ca țintă vrednică de dorit a tuturor aspirațiilor.

Din nenorocire scrutarea și istoriografia maghiară a neglijat până acuma a da atențiune deplină raporturilor de stat și relațiilor Coroanei Ungariei către foastele ei țări vasale (Bosnia, Serbia, Bulgaria, Țara Românească și Moldova).

Secțiunea istorică a Academiei Maghiare de Știință precum și Societatea Istoriografică ar afla multe probleme interesante, politicește chiar însemnate, a căror soluțiune abia s-a 'ncercat pân' acum în mică parte.

Dar să ne întoarcem la faimosul toast al d-lui Grădișteanu. Am zis mai sus că nu vedem în el emanațiunea unei „colosale lipse de tact”, nu vederile individuale ale unui politician cu mintea pe dos sau palavrele unei inspirațiuni de șampanie.

Noi vedem în acest toast și-n purtarea Regelui confirmarea unui program politic care de mult nu mai este un secret pentru noi. Acest program se predică pe față în școli, se predică în întruniri și în Camera Deputaților, se proclamă zi cu zi în gazetele de orice nuanță, începând de la cele mai radicale și

sfârșind cu cele mai strict conservatoare și strict oficiale.

În iulie 1881 scria..Republica Ploieștilor”:

„Visul de aur al românilor este de-a întemeia un puternic stat român care s-ajungă de la Nistru până la Tisa, de la marginile Galiției până la Dunăre, și care să cuprindă Basarabia, Bucovina, Transilvania, Moldova, Țara Românească și Banatul Timișorii... Aceasta e coroana pe care voim a o pune pe capul regilor sau a conducătorilor noștri”

(Ne mirăm de enorma îndrăzneală a d-nilor de la „Pester Lloyd” de-a cita anume o foaie care n-a existat niciodată în România, și foaia și citația par a fi invențiuni gratuite. Nota red.T.)

Oare acest program nu este identic cu cel proclamat de d. Grădișteanu în fața Regelui?

Se înțelege; c-o deosebire caracteristică: Basarabia, această a patra dintre mărgăritarele ce lipsesc Coroanei române, senatorul anexioman n-a pomenit-o deloc.

În Iași substratul politic e rusofil (?), aci domnește evangelia despre protecțiunea puternică a țarului drept – credincios căruia România trebuie să i se arunce în brațe din momentul în care s-ar isca un război între Rusia și Austro-Ungaria.

Astfel ne vestiră foile române mai deunăzi și-n acest chip s-au motivat necesitatea fortificațiunii României în contra Austro-Ungariei (?) și sporirea artileriei române. E vorba ca Regatul României să devie un aliat căutat și, fiindcă domni de lângă Dâmbovița n-au pierdut încă cu totul spiritul de afaceri al Fanarului, își zic în socoteala lor că cele trei mărgăritare ce mai lipsesc și pe cari le posedă Austro-Ungaria au o valoare mai mare și sunt mai apetisante decât mărgăritarul basarabian pe care, în cazul unei fidele alianțe [î]l așteaptă ca prezent de la mărinimia rusească.

Asemenea fantazii i se par copilăroase apusanului dar în Orient altfel stau lucrurile. Aci fantazia și apetiturile au cârma 'n mână. Pasiunea dominează, rațiune și dreptate sunt vorbe fără de 'nșeles. Cine măsură Orientul cu măsura europeană se 'nșală. Acest fapt constatat prin experiență trebuie relevat îndeosebi și cu privire la România.

Atât la noi cât și în Viena suntem în prada unei grave erori în privirea României; roadele s-arată pe zi ce merge.

Pentru numeroasele servicii pe cari monarhia noastră le-a adus în multe rânduri vecinei României n-am cules în schimb decât batjocură, dispreț și amenințare directă.

Această purtare a României față cu noi nu s-a ameliorat de când noua coroană romană împodobește creștetul unui Hohenzollern.

Europa a rămas pân' acum străină de politica noului regat și va rămânea și de acum înainte cu toată pretențioasa latinătate a românilor (?)

Zi cu zi ni se vestesc șicane nouă la cari sunt expuși în România cetățenii noștri, negoțul și comunicațiunea noastră, produsele industriei noastre.

Oare starea aceasta de lucruri să se declare în pemanență?

Cu cât mai mare e îngăduirea ce-o exercităm față cu neastâmpărații oameni de lângă Dâmbovița cu atât li se umflă creasta, cu atât mai nerușinate sunt pretențiunile și cererile lor.

Iar ceea ce se vorbește sau se scrie în București, în Iași, oriunde în România în contra Ungariei și a Austriei află cale în Transilvania și în Ungaria de sud – est și e întâmpinat cu aprobare din partea multora, cu simpatie deplină.

Să nu ne înșelăm prin corespondențe oficioase de domolire și să ne lămurim o dată faptul că în România se face o politică

care e dușmănoasă monarhiei noastre. (?)

Consecuențele unui asemenea fapt urmează de sine.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

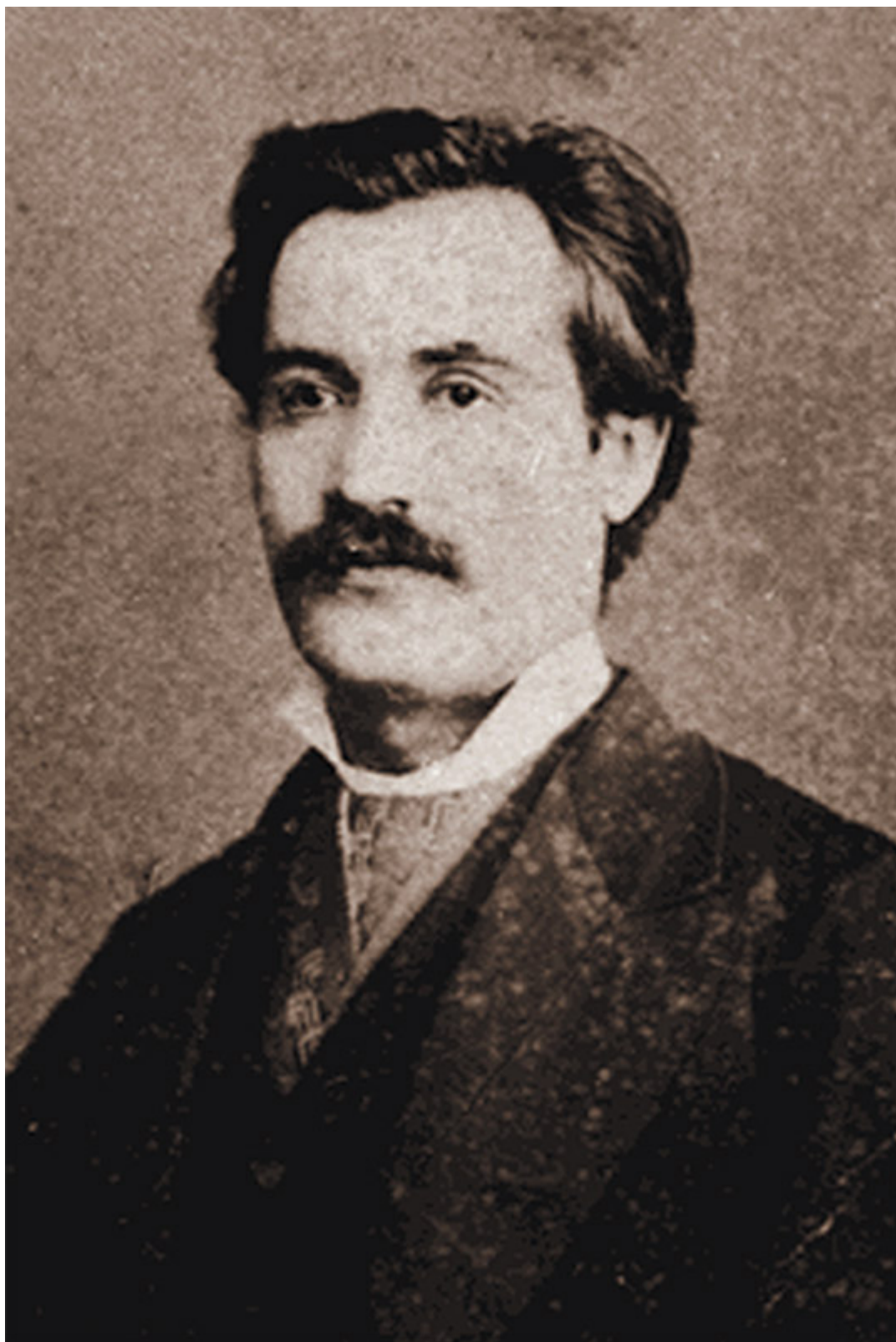
Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

**[„O PROBĂ PENTRU CELE
AFIRMATE...”] – de Mihai
Eminescu [23 iunie 1883]**

O probă pentru cele afirmate în numărul nostru de alaltăieri cu privire la toastul d-lui Grădișteanu și totodată o verificare a aserțiunii că guvernul austriac ia cam peste picior elucubrațiunile acestui buchet de virtuți în descompunere ne dă „Neue freie Presse” prin articolul pe care-l publicăm imediat la vale.

Constatăm că foaia vieneză, cu sânge rece, discută declamațiunile acestui domn cunoscut în România prin nestatornicia sa politică și prin venalitatea sa advocătească.

Dar iată articolul în întregul lui:

În capitala României s-a răspândit faima că reprezentantul Austriei va cere explicațiuni guvernului român asupra unui discurs ținut de d. Grădișteanu la Iași cu ocazia dezvălirii statuei lui Ștefan cel Mare, Reprezentantul Austriei nu

,s-a achitat încă de misiunea sa numai pentru că ministrul de externe lipsește pentru moment din București, dar întrebarea relativă i se va pune d-lui Sturza numaidecât îndată ce se va fi întors la post.

Cititorii noștri știu de ce soi a fost discursul care a izbucnit din d. Grădișteanu. S-au afirmat lucruri pe cari nu ne obicinuisem a le auzi decât de la membrii Irredentei din Italia, iar impresiunea penibilă pe care-a trebuit s-o producă 'n Austria se adauge încă prin faptul că în prezența regelui s-a ținut discursul, ba chiar lui i s-a adresat. D. Petre Grădișteanu, care a vorbit cel din urmă la banchet – în favorul căruia însă ora înaintată se poate invoca ca circumstanță atenuantă – a ridicat un toast în sănătatea provinciilor surori Bucovina, Banatul și Transilvania, cari ar fi lipsind încă, din nefericire, Coroanei României, dar cari poate nu-i vor lipsi totdeauna. Apoi, adresându-se către rege, zise:

„Frumoasă este coroana voastră, Sire, dar mai lipsesc încă câteva mărgăritare din ea; fie ca ele să înmulțească într-o zi podoaba Coroanei Voastre!” „L'Independance roumaine”, după care cităm și noi, adauge că regele Carol ar fi ciocnit cu d. Grădișteanu și i-ar fi strâns mâna zâmbind.

Cumcă o asemenea întâmplare nu poate luneca fără urmă pe lângă guvernul austriac înțelege oricine. Asemenea acte de sinceritate prea izbesc în buna cuviință internațională pentru

ca să le lași să treacă fără reprimandă și găsim cu cale și în regulă ca reprezentantul nostru din București să primească avizul de-a se informa mai de-aproape de la

D. Sturza asupra acestui discurs de banchet. Nu ne îndoim o clipă că ministrul de externe se va sili a face declarații cari să satisfacă. El o datorește nu numai demnității Austriei, ci și interesului bine înțeles al țării sale, care e avizată a trăi în pace și prietenie cu Austria și care desigur n-are nici un motiv de-a vedea sporindu-se prin provocațiuni nesocotite ale unor patrioți prea aprigi acea rea voință pe care România a produs-o deja prin atitudinea ei în cestiunea dunăreană.

D. Grădișteanu nu va provoca nici un război între Austria și România; ministrul de externe se va lepăda de dânsul fără îndoială. Dar ideea pe care-a rostit-o cu atâta nesocotință, la un loc atât de nepotrivit, nu bate câmpii numai în capul d-sale, ci în multe altele și, atunci când vinul i-a dezlegat limba, a dat numai expresiune unei idei care ne revine în toate visurile megaloromâne. Dar e foarte periculoasă această frumoasă idee; nu atât pentru Austria, care va ști desigur să-și mănție posesiunile în contra României, ci pentru compatrioții d-lui Grădișteanu mai cu seamă. Vaza Austriei nu suferă tocmai mult dacă un senator român mănâncă la desert câteva provincii, dar bunele relațiuni între monarhia noastră și România se pot zgudui dacă s-ar repeta prea des asemenea aluziuni flămânde la proprietatea noastră.

Ne-ar părea foarte rău de una ca aceasta, căci, cu toată disensiunea care desparte pentru moment Austria de România, cu toată îndărătnicia ce se opune la București în contra deciziunilor Conferenței de la Londra, credem că e o necesitate politică ca între Viena și București să existe relațiuni bune.

România e singurul stat al Peninsulei Balcanice care nu e slav; singurul care nu-și întemeiază toată speranța, tot

viitorul, toată existența pe sprijinul Rusiei. După cel din urmă război Bucureștii s-au putut convinge cât plătește amicitia rusească, cum diplomația rusească răsplătește ajutorul dat la vreme de nevoie.

Sârbi, muntenegreni și bulgari privesc cu speranță și încredere la Petersburg; spiritul lor național arată, ca acul magnetic, pururea spre miazănoapte.

Ei s-ar confunda bucuroși în imperiul universal pe care-l predică apostolii panslavismului; ar privi fără durere cum naționalitatea lor proprie dispăre în cea rusească.

România însă, remarcabil avanpost latin în Orient, are voința tare și îndreptățită de-a duce o viață proprie națională; numai cu îngrozire se gândește la eventualitatea de-a fi înghițită de Rusia.

Alianța cu Rusia n-a fost considerată la București din alt punct de vedere decât ca mijloc necesar pentru a ajunge la scopul eliberării și autonomiei naționale.

De când le-a câștigat pe acestea, România se silește cu îngrijire a le și păstra.

Ea veghează cu zel ca nimeni să nu i se prea apropie și toată posomorârea în cestiunea dunăreană se reduce poate la faptul că ea nu vrea să sufere nici măcar aparențele unei știrbiri a suveranității sale.

Un stat tânăr cu asemenea sentimente e avizat a sta bine cu un vecin puternic care n-are nici cea mai depărtată intențiune de-a-i știrbi independența, în orișice privire ar fi. Convingerea aceasta o au chiar bucureștenii. Oricât de mare – ar fi neîncrederea pe care ocuparea Bosniei și Herțegovinei a produs-o între popoarele slave ale Peninsulei Balcanice, nici cei mai aprigi adversari ai noștri din România n-au afirmat că am fi având de gând a anexa părți ale Regatului sau c-am fi aspirând măcar a exercita o influență, asupra politicei lui

precum a exercitat-o într-adevăr Rusia de la anul 1855 până la 1879.

Din contra; Austria e acea putere care poate oferi un sprijin României când patronatul Rusiei prea s-ar face simțit la București.

Daca România va fi silită într-o zi să se refugieze în brațele Austriei nu va avea teamă de a fi sugrumată în ele, precum i s-ar putea întâmpla în cele rusești.

Dar nici Austria nu are motive mai mici de-a cultiva relațiuni bune cu România. Celelalte state balcanice nu vor fi nicicând amice sincere ale monarhiei noastre. Pe noi nu ne înșeală nici măcar amabilitatea din Belgrad și știm unde ar înclina Serbia dac' ar trebui s-aleagă ca din senin între Austria și Rusia.

Oricât de slavofilă ar fi deocamdată politica noastră internă, ea nu va câștiga nici o inimă în Peninsula Balcanică și, dacă e vorba să căutăm a câștiga amici pe acolo, desigur nu ne vom îndrepta privirile nici la Cettinie nici la Belgrad, ci numai la București.

Austria și România au marele interes comun de-a mănține pana pe care istoria și etnografia a înțepenit-o între Rusia și slavii de sud; pentru Austria conservarea României e aproape tot atât de importantă ca și pentru România însăși.

Așa ceva nu se schimbă întru nimic prin discursuri superflue a d-alde d. Grădișteanu și acei oameni din România cari gândesc ca d-sa ar fi mult mai folositori patriei lor dacă s-ar convinge de vechiul proverb german: „Tăcerea e de aur”.

Cât despre conversațiunea pe care reprezentantul nostru o va avea în curând cu d. Sturza, am dori ca ea să fie insuflată de spiritul conciliațiunii.

Din cauza unui toast spus în stare cheflie Austria se va certa tot atât de puțin cu România precum nu se turbură relațiunile

noastre cordiale cu Italia pentru că o seamă de sanguinici nesocotiți răgușesc strigând după Tretin și după Triest.

Am reprodus în întregul său articolul din „Neue freie Presse”. Tonul său liniștit, frazele sale binevoitoare la adresa guvernului României, care fac contrast cu atitudinea întregii prese de peste Carpați, nu ne lasă nici o îndoială asupra originii lui oficioase. „Neue freie Presse” este un împăciuator. El vrea să înlesnească guvernului românesc calea explicațiilor și a scuzelor. După războinicul P. Grădișteanu, care a fost însărcinat să mângâie sentimentul unui șovinism factice și să încâlzească nițel primirea foarte rece la care cu drept cuvânt regele și guvernul său se așteptau la Iași, iată pe blândul și încovoiatul d-l Sturza care trimite înainte pe „Neue freie Presse” ca să-i ceară audiență de la ministrul de la Ball Platz.

Nu luați în seamă pe acest nesocotit, zice d-l Sturza prin organul său „Neue freie Presse” noi suntem buni amici ai Austriei, buni vecini. Vedeți, n-avem decât un singur inamic, un singur adversar comun: pe Rusia. Iertați-ne, iertați-ne! Iartă-i, zice „Neue freie Presse”, și de astă dată. Mă port eu garant pentru dânșii. Nu vor mai face. Se vor purta bine d'aci înainte.

Această rusofobie cu timp și fără timp este semnul caracteristic al articolelor inspirate de Ministerul nostru al Afacerilor Străine. D-l Sturza pare iscălit în acest articol ca și când l-ar fi redactat în persoană. Noi vom zice d-lui Sturza:

Înțelegem până la un punct oarecare necesitatea de a împăca susceptibilități diplomatice pe cari singuri le-ați provocat prin imprudența voastră. Ați vrut în fața lui Ștefan cel Mare să ridicați piticia voastră până la înălțimea marelui Domn și, neputând a-i aduce prinos mari și nobile fapte, i-ați adus declamațiuni seci și provocări după masă, fără să vă gândiți că după beție vine deșteptare și că beția cuvintelor e mai

periculoasă decât a vinului. A doua zi v-ați trezit cu doftorul la căpătâi și cu d-l reprezentant al Austriei în salonul Ministerului Afacerilor Străine. Mergi dară d-le Dimitrie Sturza, mergi după obicei, îngenunche-te într-un comunicat umil, cere iertăciune, arde la București ceea ce ai adorat la Iași !

Astfel nu făcea Domnul Ștefan când sărea din Suceava și da piept la patru hotare. Dânsul nu vorbea multe, mai cu seamă după masă, dar nici hanul tătarilor, nici califul musulmanilor, nici regele Poloniei, nici regele Ungariei nu l-au văzut cerând iertare decât de la Dumnezeu. Dar aste timpuri sunt trecute !...

Să caute d-l Dimitrie Sturza să împace pe acei pe cari cu nesocotință i-a atins. Însă îi dăm o povață amicală: închinându-se Austriei și cerând iertare cum i se cuvine, să se ferească să atingă pe ceilalți vecini ai noștri, tot atât de dârji și de puternici; să nu mai inspire multe articole în felul celui din „Neue freie Presse” căci de! Cine știe! Să nu fie silit mâine să facă scuze și Rusiei...

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

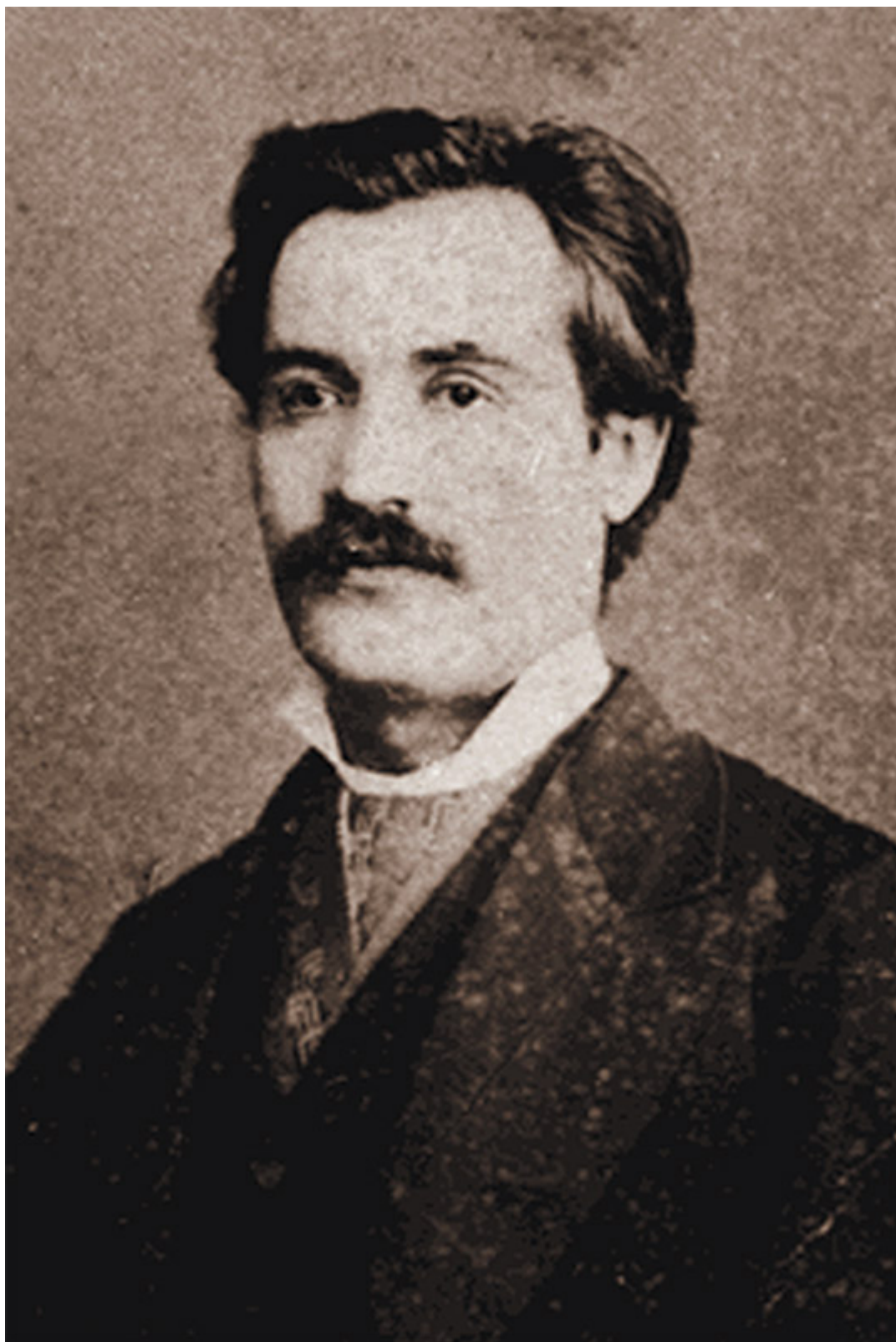
Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

**[„MÂINE VOM PUBLICA...”] – de
Mihai Eminescu [22 iunie
1883]**

Mâine vom publica articolul din „Neue freie Presse” privitor la toastul ridicat de d. Petre Grădișteanu. Ne rezervăm a mai vorbi asupra acestui incident caracteristic; deocamdată observăm numai că, prin retractările și scuzele sub forma de comunicate făcute de guvern prin „Monitorul” de ieri, cestiunea pare terminată pe calea diplomatică între guvern și

Imperiul austriac, însă nu o credem terminată între guvern și țară. Guvernul va avea să dea seamă opiniunii publice, întâi: pentru declamațiunile nesocotite ale oficialului d. Petre Grădișteanu, declamațiuni cari nu sunt câtuși de puțin ale unei persoane private, cum zice mincinos comunicatul. D. Petre Grădișteanu a avut situațiunea de leader al majorității în fostul Senat, astăzi este deputat în Constituantă și unul din purtătorii steagului moralității rosettești în cestiunea revizuirii. El este Benjaminul președintelui Consiliului, va să zică nu este o persoană privată și fără nici un rol oficial la acea solemnitate și, oricât de binevoitor ar fi d. Grădișteanu pentru guvernul de astăzi, nu credem să sufere în tăcere disprețuitoarele cuvinte ale „Monitorului”. A doua minciună a comunicatului, cumcă cuvintele d-lui Grădișteanu n-au fost nici esagerate nici neesact reproduse, ca martori avem sutele de persoane cari le-au auzit, ca probă scrisă „Monitorul” însuși, care, vorbind despre toastul d-lui Grădișteanu, vorbește de cuvinte bine – simțite, cu aplauze frenetice. În sfârșit, avem chiar mărturia personajului în cestic și scrisoarea care a trimis-o „României libere”. Dar cea ce dă o neasemănată importanță acestui discurs de sfârșit de masă este prezența Regelui la banchet. Orcine știe că, atunci când se întâmplă ca un suveran sau un președinte de republică să asiste la o solemnitate de felul acesta, toate discursurile și cele mai neînsemnate toasturi cari au să fie ridicate sunt comunicate guvernului, numărul și textul lor este hotărât dinainte și nimănui nu-i este permis nici a improviza o cuvântare care n-ar fi fost autorizată dinainte, nici a schimba ceva în textul discursului său. în Franța, care este o republică, așa se petrec lucrurile. D. Grevy n-a consimțit să asiste la banchetul de inaugurare al noului Hotel de Ville decât după ce a fost complectă înțelegerea între guvern și municipalitatea Parisului asupra coprinderii discursurilor ce trebuia rostite și nu era vorba atunci decât de chestiuni curat interioare. La noi, o țară mică, înconjurată de puternici și uneori indispuși vecini, un Petre Grădișteanu își permite a atinge și compromite cele mai

delicate cestiuni ale politicei esteriore și a le rezolva în fața guvernului și a regelui ex abrupto și cu vreo zece pahare de șampanie în creieri. Și aceia cari înconjoară pe Regele, atât de severi asupra etichetei în alte împrejurări, în cari ar fi rezultat mult bine și puțin rău a i se da o ușoară atingere, permite în fața lui să se calce toate regulele, nu numai ale etichetei monarhice, dar chiar ale celei mai simple bune – cuviințe; și toată tagma oficială adunată în această sărbătoare găsește firesc și cuviincios ca să luăm Basarabia, Banatul, Bucovina, Transilvania la sfârșitul mesiei, cu armata de sticle goale și de pahare sparte. Ca d. Grădișteanu să fi fost special însărcinat de mareșalul Curții și de minister să închine în sănătatea femeilor române și celei mai nobile din ele, a augustei și respectatei soții a Regelui, asta e o cesticie de etichetă interioară pe cari familiarii palatului o combină, o hotărăsc după cum cred mai bine. Dar nu tot așa merge când același d. Grădișteanu, din ce în ce mai aprins, sare și peste hotarele țării și peste marginile celei mai vulgare prudențe; căci aceste hotare sunt păzite în timp de răzbel de armate și de întăriri serioase și, în timp de pace, de bunele cuviințe diplomatice. Care este rezultatul unor asemenea destrămări guvernamentale? Rezultatul cel întâi și cel mai trist este de a profana și pângări un ideal frumos, o idee patriotică și măreață, care desigur pentru moment e respinsă de toți oamenii politici și chiar de patrioții înțelepți, dar care are dreptul să doarmă tainică și liniștită în cugetul câtorva nobili visători. A o lua cu brutalitate din casta ei locuință și a o da pe mâna oficialilor este tot atâta ca și cum ai târî o vergină în saturnalele curtizanilor. Altă consecință este: de a reprezenta poporul român ca un popor revoluționar, neliniștit, care se uită neconținut peste hotarele vecinilor săi și nu aspiră decât la răsturnări și la anexiuni, pe când în adevăr acel popor pacinic n-are alte aspirațiuni în afară decât a păstra ce are și înăuntru de a fi ceva mai puțin jefuit de banda guvernamentală.

Acei dar cari în fapt dau Basarabia, dau Dunărea, dar în

cuvinte anexează toată românimea de la Mustru până la Tisa comit o îndoită crimă, întâi: de a înstrăina ce avem; al doilea: de a scuza până la un oarecare punct pe vecinii noștri de cotropirile lor, fiindcă le dau pretext prin fanfaronadele lor mișelești, la cari ei cei dintâi nu cred, le dau pretext de a încălca drepturile noastre pentru a-și apăra propriile lor hotare. Acest pretext este bun și diplomația străină știe minunat să se serve cu dânsul, deși ea cunoaște mai bine cât de puțin are a se teme de România lui Ion Brătianu și a lui Petre Grădișteanu. Lașitate în acte, obrăznicie în cuvinte: iată deviza guvernului actual, pe care viitorimea i-o va lipi pe frunte.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

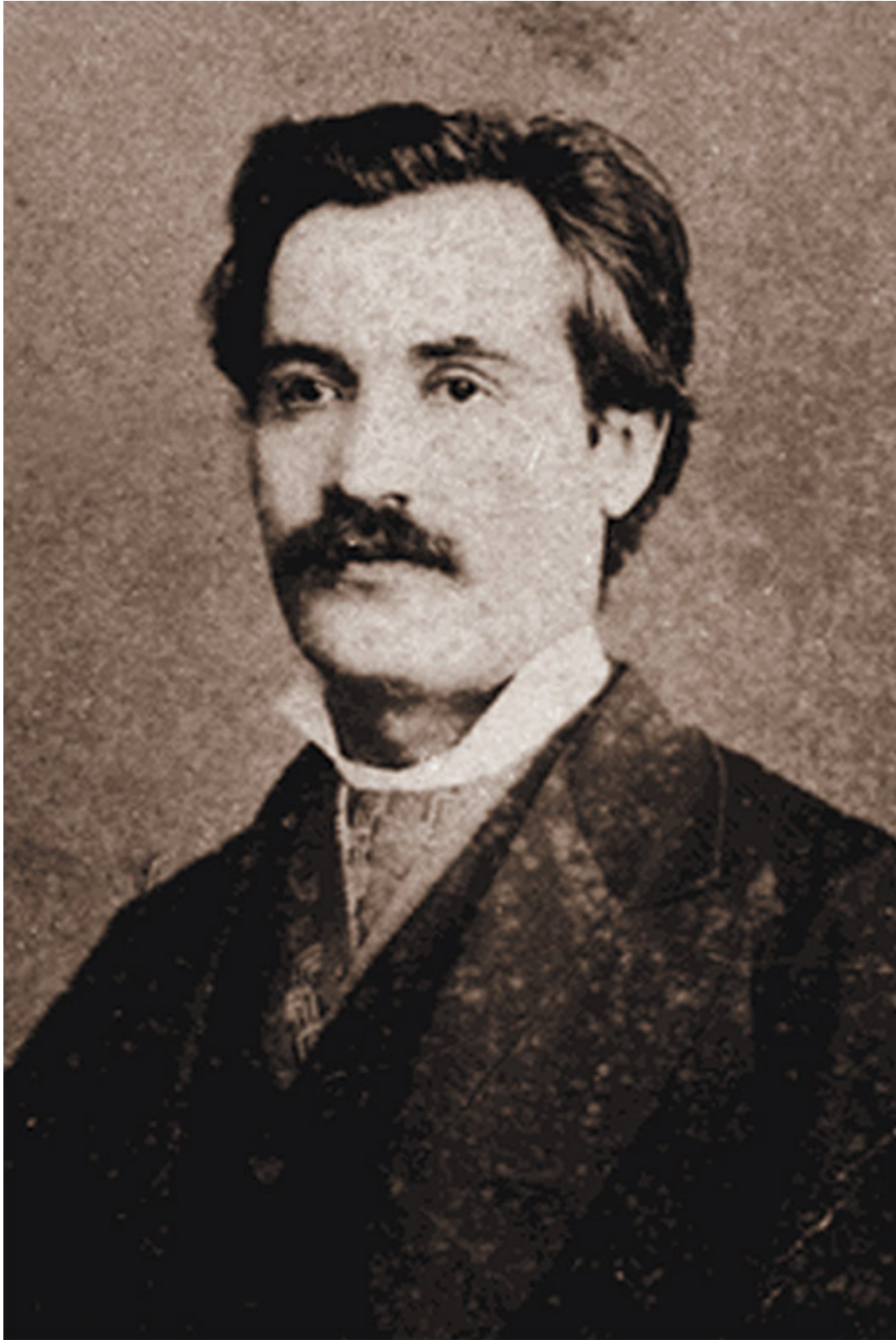
Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro

[„«MONITORUL» DE IERI,

**DUMINECĂ...”] – de Mihai
Eminescu [21 iunie 1883]**

„Monitorul” de ieri, duminică, publică următorul comunicat,

privitor la toastul d-lui Grădișteanu:

Ziarele din țară și cele din străinătate se ocupă de oarecari cuvinte pronunțate cu ocaziunea festivităților ce au avut loc la Iași, la inaugurarea statuei lui Ștefan cel Mare. Cuvintele aceste, în parte exagerat, în parte neexact reproduse, au fost pronunțate prin surprindere d'o persoană care n-avea nici un rol oficial la acea solemnitate. În tot cazul, guvernul, îndată ce și-a dat seamă de caracterul ce-ar fi putut să li se atribuie, a oprit publicarea lor în „Monitorul oficial”. Ele ar fi trecut negreșit nebăgate în seamă dacă ziare ostile țării nu le-ar fi exploatat.

Dacă fiecare cetățean adevărat iubitor de țară trebuie să regrete orice cuvinte nesocotite cari pot turbura bunele relațiuni internaționale, mai ales cu puterile vecine, fie aceste cuvinte zise chiar de-o singură persoană, guvernul nu poate decât a dezaproba

în modul cel mai energic și pe cale oficială, asemenea manifestări și tendențe, orideunde ar proveni ele, pe cari dealtmintrelea bunul simț al națiunii le-a judecat deja.

Cu această ocazie ne-aducem aminte de-un curios incident. Pe la 1867 apărea în București o foaie umoristică,

„Scrânciobul”, redijată de spiritualul d. Grădișteanu. Pe atunci, d. Brătianu încuraja încă insurecțiunile din Bulgaria și, ca și acum, partidul roșu se lăuda cu așa ceva ca luarea Transilvaniei. D. Grădișteanu nu era încă roșu; s-a făcut mai pe urmă, mai ales de când a început a-i trebui foarte mulți bani. Spiritualul domn a publicat atunci în „Scrânciobul” o caricatură în care întreg partidul său actual era reprezentat desculț, cu părul ieșit prin căciulă, în frunte cu Papiu mergând să ia Transilvania.

Ideea uniunii politice poate fi periculoasă pentru poporul întreg, poate fi inoportună, nepractică, superfluă chiar, ea poate fi politicește indiferentă. Dar atât de grozav de

ridicolă precum o găsea d. Grădișteanu nu este și n-a fost niciodată. Din contra, sincer și dezinteresat mărturisită, este o idee respectabilă. Furia cu care a ridiculizat-o d-sa atunci a indignat atât de mult pe ardelenii aflători în București încât au, dus acel număr al „Scrânciobului „ cu procesiune în fața Academiei și l-au ars pe rug în prezența publicului. Liber igni, auctor patibulo dignus.

Oare același d. Grădișteanu care și-a bătut joc de ideea unității la 1867 este azi sincer? E alt caracter și altă inteligență în acest domn decum era acum cincisprezece ani? E d-sa azi capabil a avea alt cult pentru o idee decum [î]l avea atunci? Credem că nu.

Cunoscând o dată maniera de-a fi a d-lui Grădișteanu și știind că d-sa, în același chip în care și-a bătut joc de-o idee, e în stare s-o preconizeze, însă desigur nu gratis, ci în schimb c-o plată oarecare pentru limba sa de avocat, ne 'ntrebăm cine să-l fi pus să rostească memorabilele sale declamațiuni din Iași?

Evident guvernul; același d. Brătianu care la 1867 înarma insurecțiunea bulgară și aiura de luarea Ardealului ca și când ar fi fost vorba de-a se lua un dejun la Florica.

Așadar: pus de guvern a vorbit dezinteresatul d. Grădișteanu.

De-aci urmează că comunicatul pe care l-am publicat mai sus nu este pus de bunăvoie unde stă, ci în urma unei impuneri din afară, a unei presiuni formale din partea legațiunii imperiale și regale.

D. Brătianu a făcut pururea paradă de vorbe, ca și cu vestitul mesaj, iar în urma unei asemenea parade vin scuzele umilite ale blondului d. Stătescu, cari restabilesc, prin adâncă și servilă umilința, echilibrul deranjat prin cuvinte îndrăznețe. Astfel, obraznici în cuvinte, Iași în acte, d-lor espun țara la umiliațiuni.

Cu unica țintă de-a câștiga popularitate și de-a ajunge la putere au exploatat în mod cinic ideile, nemature sau neoportune, cari sunt în stare a încălzi inima poporului nostru, iar ajunși odată la guvern le renegă.

Toată lumea înțelege ca un guvern să fie silit și să se simtă obligat de a fi prudent; dar ceea ce nu pricepe nimenea e acea fanfaronadă ticăloasă, urmată de scuze și de umiliațiuni cari nu se răsfrâng numai asupra dumnealor, cari nu au ce pierde, ci cad asupra națiunii întregi.

De aceea nu este exact ceea ce afirmă comunicatul, că toastul din Iași a fost rostit prin surprindere de către o persoană care n-avea nici un „rol oficial la acea solemnitate”. D. Grădișteanu e, atât prin prezentul cât și prin trecutul d-sale, expresiunea cea mai pură a regimului actual, a fost patru ani de-a rândul oratorul și leaderul guvernului Brătianu în Senat și e azi deputat în Cameră, unde în cestiunea revizuirii va juca fără îndoială același rol de apărător al guvernului ca și-n Senat.

Conform ceremonialului stabilit de d. mareșal al Curții M. Sa este atât de scrupulos în această privință încât nici măcar pe niște bieți moșnegi înălbiți în grijile țării și ale neamului românesc, cum sunt Lascar Catargiu, Florescu și Kogălniceanu, nu vrea să-i primească fără observarea ad literam al acelu reglement ceremonios, conform, zicem, acelu ceremonial strict de la care nu există abatere posibilă pentru nimenea, oricine ar fi acela, onorabilul d. Grădișteanu a fost însărcinat să poarte un toast în sănătatea Maiestății Sale, Reginei, lucru care n-a putut fi încredințat, după toate regulile etichetei și ale buneii cuviințe, decât personajului celui mai important și celui mai respectabil din acea respectabilă adunătură care are onoarea a înconjura pe M. Sa Regele. Mai mult încă. În fața tuturor, M. Sa Regele a binevoit a strânge mâna acelu onorabil... orator.

Astfel, când guvernul este inter pocula și e vorba să s-arunce

praf în ochii lumii, lasă cu bucurie s' alunece vorbe nesocotite și provocări ridicule; dar când s-a risipit și fumul gloriei și fumul vinului, când guvernul se regăsește față-n față cu varga ridicată a legațiunii imperiale, atunci, se 'nțelege, prin comunicate umilissime și impuse, caută a retracta pe cât poate, c- un aer servil și nedumerit, declamațiunile cari i-a scăpat la chef de șampanie.

Un adevăr am voi să-i rămâie cititorului din toate acestea: că. d. Grădișteanu a vorbit ca reprezentant al guvernului;

că comunicatul care l-a dezmințit e datorit presiunii Austriei.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro